

آتشکده نوشیجان؛ جایی که مردم ایران در آن تغییر دین دادند+تصاویر

۱۰ فروردین ۱۳۹۶ ساعت ۱:۰۰

همدان را باید مهد تمدن ایران باستان به شمار آورد. مجموعه نوشیجان که در واقع قلعه ای باستانی و آتشکده ای قدیمی است در غرب استان همدان واقع شده است. این بنای باستانی در ۱۵ کیلومتری غرب ملایر باشد. با کاوش های باستان شناسان در این تپه باستانی سه طبقه شناسایی شد که طبقه اول را به مادها، طبقه دوم را به هخامنشیان و طبقه سوم را به ساسانیان نسبت می دهند. سال ۱۳۸۸ گروهی از باستان شناسان با هدف بررسی دین ایرانیان در دوره ای از تاریخ، تپه نوشیجان را کاوش کردند.

کافه تاریخ- کشکول

همدان را باید مهد تمدن ایران باستان به شمار آورد. مجموعه نوشیجان که در واقع قلعه ای باستانی و آتشکده ای قدیمی است در غرب استان همدان واقع شده است. این بنای باستانی در ۱۵ کیلومتری غرب ملایر باشد. با کاوش های باستان شناسان در این تپه باستانی سه طبقه شناسایی شد که طبقه اول را به مادها، طبقه دوم را به هخامنشیان و طبقه سوم را به ساسانیان نسبت می دهند. سال ۱۳۸۸ گروهی از باستان شناسان با هدف بررسی دین ایرانیان در دوره ای از تاریخ، تپه نوشیجان را کاوش کردند.

مجموعه‌ی تاریخی نوشیجان را حاوی آثار خشتی منحصر به فردی بر جا مانده از تمدن‌های پیش از هخامنشی در ایران می‌دانند که اهمیت ژئوپولتیک خاصی هم داشته است. برای تپه نوشیجان حدود ۲۸۰۰ سال قدمت قایلند. این تپه‌ی باستانی در سال ۱۳۴۳ شناسایی شده، از سال ۱۳۴۶، همزمان با ثبت در فهرست آثاری ملی تا سال ۱۳۵۶ تعداد ۶ فصل عملیات کاوش علمی به سرپرستی دیوید استروناخ در آن انجام شده که نتیجه‌های بسیار مهمی از آن‌ها به دست آمده است. طبق این مطالعات، سه دوره‌ی معماری باستانی متعلق به مادها، هخامنشیان و اشکانیان در لایه‌های مختلف این تپه قابل شناسایی و اثبات است که به‌نوعی نخستین الگوی معماری ایرانی را نشان می‌دهد.

مجموعه‌ی نوشیجان که از چند سال پیش یک منطقه‌ی نمونه‌ی گردشگری معرفی شده، حدود ۸۰ متر طول، ۳۰ متر عرض و بالاترین نقطه‌ی فراز تپه نیز حدود ۳۷ متر ارتفاع دارد. آتشکده‌ی اول، تالار ستون‌دار موسوم به آپادانا، معبد مرکزی یا دومین آتشگاه و چند اتاق و انبار در کنار حصار و دژ، از بخش‌های یافت‌شده در این مجموعه‌ی معماری مهم تاریخی است. بناهای خشتی موجود در این مجموعه را تنها نمونه‌ی سالم بناهای مادی در کشور می‌دانند.

استروناخ نظر خود را این طور نوشته که دژ نوشیجان یکی از قلعه‌های تدافعی حکومت مرکزی ماد بوده است که برای دفاع از مرزهای غربی در مقابل هجوم اقوام قدرتمند بین‌النهرین از جمله حکومت آشور ساخته شده است. با این حال، وجود دو آتشکده در این مکان مؤید این مطلب است که علاوه بر اهداف نظامی، اعمال مذهبی و نیایش نیز در این مکان صورت می‌گرفته است.

درواقع علاوه بر موقعیت استراتژیک و کاربرد نظامی این دژ که در ۶۰ کیلومتری جنوب همدان و ۱۵ کیلومتری غرب ملایر قرار دارد، اهمیت دوره‌های فرهنگی آن بسیار ویژه است. سال ۱۳۸۸ گروهی از باستان‌شناسان با هدف بررسی دین ایرانیان در دوره‌ای از تاریخ، تپه نوشیجان را کاوش کردند.

این گروه درباره‌ی کاربری سازه، ایده‌هایی داشتند و تصور می‌کردند بنا یک معبد مهر (میتراپیسم) است. در این راستا، شواهد گویای باستان‌شناسی و تاریخی فراوانی به‌دست آمد که نشان داد، در دوره‌ی ماد، دین ایرانیان همان دین مهر بوده است که کوروش بزرگ به آن ایمان داشت. با این حال، می‌دانیم داریوش و پسرش خشایارشا در مخالفت با این دین اقدام کرده‌اند و در کتیبه‌ی خشایارشا در تخت جمشید (پارسه) آمده است که هر معبدی به‌جز معابد مربوط به اهورامزدا باید تعطیل و تخریب شود. گویا این عمل با پُر شدن معبد نوشیجان انجام شده است.

علی هژبری - سرپرست آن گروه کاوش - گفته است: «فضای داخلی معبد مرکزی نوشیجان که ارتفاع آن اکنون به حدود ۱۰ متر می‌رسد، با سنگ‌هایی پُر شده است. شواهد نشان می‌دهند، این سنگ‌ها جداگانه و با احترام چیده شده‌اند. همچنین فضای بیرونی بنا با حدود چهار میلیون خشت پر شده و بنا به نحوی از نظرها پنهان شده است تا تخریب نشود. این اتفاق بیانگر آن است که برای چنین کاری وقت، پول و افراد زیادی درگیر بوده‌اند. البته ایمان قوی مردم آن زمان را نشان می‌دهد که حاضر به تخریب معبد خود نبوده‌اند. در نتیجه به نظر نمی‌رسد، با چنین ایمان قوی، آن‌ها دین خود را فراموش کنند و دین جدیدی را که داریوش معرفی کرد، بپذیرند. همان‌طور که تدبیر روحانیون آن زمان که اقدامات آن‌ها سبب شد، در اواخر دوره‌ی هخامنشی در کتیبه‌های اردشیر دوم و سوم کنار نام اهورامزدا، باز هم نام مهر و آناهیتا دیده شود».

مجموعه‌ی تپه نوشیجان ملایر، چه از نظر دسترسی و نزدیکی به جاده، چه از نظر محدود امکانات رفاهی و نیز مسیر گردشگری و حفاظ محوطه که به‌نوعی تپه را به تپه سیلک کاشان شبیه کرده است، جز زمان بارندگی و گلی شدن محوطه، کاملاً برای پذیرش بازدیدکنندگان آمادگی دارد؛ اما اگر از مردم و جوان‌های منطقه هم پرسید، علاوه بر آن که به‌سختی می‌توانند نشانی درستی بدهند، آخرین باری را که به این مجموعه رفته‌اند، در خاطر ندارند؛ آن‌قدر که سال‌ها از آن گذشته است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/35725/آتشكده-نوشيچان-ايران-مردم-جايي-نوشيچان-آتشكده>